

Спадкоємець про автора щоденника

Чи замислювалися Ви, дорогий мій читач, над тим, що кров, яка тече в наших жилах, старша за нас самих. Безліч поколінь наших предків створили нас такими, якими ми є. Вчені сказали б, що у нас просто поєднання генів, які ми успадкували від своїх батьків, а ті, у свою чергу, від своїх. І так ниточка тягнеться нескінченно в далеке минуле. Ми звикли міркувати про спадщину, як про якісь матеріальні цінності, які можна виміряти грошима. А як щодо спадщини, отриманої нами через гени від наших предків? Яка її ціна?

Мало хто з моїх сучасників міг би назвати імена своїх прапрадідів та прапрабабусь. Від їхнього часу життя я є п'ятим поколінням і вважаю їх корінням свого генеалогічного дерева, яке пішло глибоко в минуле. А те, що мені, як спадкоємцю, дісталися відкинуті всіма родичами щоденник та рукописи одного з моїх прапрадідів по батьківській лінії – це взагалі неймовірний збіг обставин. З пожовклих від часу аркушів я дізнався ким був і чим займався батько моєї прабабусі Анни, яка встигла у своєму житті поняньчитися зі мною цілих шість років.

Її батько – це і є той доктор Котов В.Л., який записав кілька неймовірних історій зі свого життя в товстий шкіряний щоденник. Саме згадані у щоденнику події наштовхнули його на думку написати унікальний історико-пригодницький роман про літописця біблійного патріарха Авраама – «Таємниця родоводу Авраама», з яким читач сьогодні вже знайомий.

І ось, що я з'ясував про свого далекого прашура, перечитуючи його щоденник і копаючись у старих міських та відомчих архівах.

Котов Василь Львович (1854 – 1905 рр.) – єдиний син Котових Лева Георгійовича та Анастасії Макарівни, який народився у Сімферополі під час Кримської війни. Його батько – потомствений дворянин, генерал-майор від кавалерії (що прирівнювалося до цивільного чину дійсного статського радника), прослужив все своє життя в поліції, брав участь у двох війнах

і в грудні 1889 року вийшов у відставку з посади директора 2-го діловодства департаменту МВС.

Василь Львович у 1872 році закінчив Київську губернську чоловічу гімназію, та був зарахований у Імператорську медико-хірургічну академію (ІМХА), яка підпорядковувалась військовому міністерству. У серпні 1877 року зі званням «Лікаря» (1-й лікарський ступінь) у чині титулярного радника і на посаді помічника лікаря хірургічного відділення Котов Василь Львович починає працювати в Одеському окружному шпиталі Одеського управління Червоного хреста.

Російсько-турецька війна, що почалася в цьому ж році волею випадка, звела його з Миколою Івановичем Пироговим, основоположником російської польової хірургії. Перша їхня зустріч і знайомство відбулися наприкінці серпня 1877 року, а друга та остання зустріч, коли молодий хірург був покликаний асистувати світілі медицини, відбулася лише у лютому наступного року. У листопаді та грудні 1877 року, з початком наступу російської армії, Василь Львович був відряджений до Бухареста у військово-польовий госпіталь. За свою активну діяльність під час бойових дій був нагороджений орденом Святого Станіслава 3-го ступеню. Після закінчення війни він залишився працювати у тому самому Одеському окружному шпиталі.

В 1881 році доктор Котов отримав чин колезького асесора і був переведений на посаду лікаря-ординатора. При цьому за особливі заслуги в медичній практиці був нагороджений відзнакою Червоного хреста. З великим ентузіазмом він зайнявся тоді написанням дисертації на тему «Хірургічне лікування поранень грудної порожнини з ушкодженням легень», яку й захистив у 1884 році, отримавши звання «Доктора медицини» (2-й лікарський ступінь).

Далі, з вислугою років, у 1888 року перспективний хірург отримав чин надвірного радника та посаду завідуючого хірургічним відділенням при Одеському окружному шпиталі. І знову за успішну роботу його було нагороджено – цього разу орденом Святої Анни 3-го ступеню.

Лише через два роки після цього доля Котова Василя Львовича різко змінилася. У січні 1890 року за поданим проханням його було переведено на військову службу в головне медичне управління морського міністерства в чині капітана 2-го рангу (що відповідало його цивільному чину надвірного радника). На нього чекала посада старшого корабельного лікаря та начальника медичної частини, бо він був приписаний до флотського екіпажу Балтійського флоту броненосця «Наварин». Офіційна закладка цього залізного монстра відбулася 21 травня цього ж року у присутності самого Імператора Олександра III. Командиром корабля спочатку був призначений капітан 1-го рангу пан Вількен, пізніше його змінив капітан 1-го рангу Де-Ліврон Борис Карлович.

Отримавши відповідні папери та передавши своєму приймачеві хірургічне відділення, наприкінці січня Василь Львович залишає Одесу та переїжджає до Санкт-Петербурга, де відбулося радісне возз'єднання з батьками. До спуску корабля на воду доктора Котова було зараховано на посаду лікаря-хірурга 2-го хірургічного відділення в штат Адміралтейського шпиталю на Старо-Петергофському проспекті (що на Фонтанці), який входив до складу Імператорської медико-хірургічної академії. Молодий чоловік будував великі плани. Він задумав написати ще одну наукову роботу з хірургії та отримати звання «Доктора медицини та хірургії» (3-й лікарський ступінь).

У лютому 1890 року, після всіх необхідних подань та оформлень документів по службі, Котов-молодший мав ще три тижні відпустки для особистого облаштування в столиці. Василь Львович, не довго думаючи, оселився в батьківському особняку, де батько, ще під час будівництва, передбачив місце і для сина – у лівому крилі другого поверху розташовувались його спальня та кабінет. Вікна спальні виходили у двір дому, а кабінету – на вулицю Кирилівську.

З цього моменту і почав вести свій щоденник доктор Котов, назвавши його першу частину «Удар скорпіона». За півроку в щоденнику з'явилася друга частина його записок, котра була помічена як «Куля скарабея». Згодом він завершує написання щоденника подіями, що відбулися вже у 1891 році, підписавши їх «Павутиння павука».

У цей час життя мого прапрадіда Котова Василя Львовича, який залишив свій письмовий слід в історії, складалося так.

12 серпня 1890 року він одружився з дівчиною, яка проживала на одній з ним вулиці. Це була пані Вайман Софія Ашерівна. 1 травня 1891 року у них народилася їх єдина донька – Анна Василівна Котова. Та сама моя прабабуся, яка наглядала за моїми витівками разом із бабусею та мамою перші шість років мого життя, три роки з яких я ріс без батька через його службу у військах ППО під Берліном.

З цього ж щоденника я дізнався про іншого свого прапрадіда та його родину, прізвище якого я й успадкував.

Соболь Сергій Олександрович (1867 – 1941 рр.) народився у купецькій сім'ї, закінчив у 1886 році 2-у Санкт-Петербурзьку гімназію, а у 1890 році історико-філологічний факультет Санкт-Петербурзького університету. Він рано осиротів і був змушений підробляти репетиторством. Як спеціаліст у галузі античної історії, епіграфіки (наука, яка вивчає зміст та форми написів на камені та кераміці) та археології, Сергій Олександрович став безпосереднім учасником деяких подій, пов'язаних з унікальними палестинськими знахідками та розгадкою клинописних написів на них. 2 лютого 1888 року в сім'ї ще студента університету народився мій прадід – Соболь Роман Сергійович. У жовтні 1917 року в бурхливих революційних подіях

Роман Сергійович одружився з осиротілою тоді при трагічних обставинах Анною Василівною Котовою, яка й зберегла батьківські папери до нашого часу.

Подальше життя Котова Василя Львовича не було повністю пов'язане з грозою Балтійського флоту – броненосцем «Наварин», який був спущений на воду 8 жовтня 1891 року. При зміні капітана корабля у грудні цього ж року було частково змінено і офіцерський склад екіпажу. Доктор Котов був залишений на цивільній службі та продовжив свою роботу на посаді завідуючого 2-го хірургічного відділення Адміралтейського шпиталю. Тоді він і почав працювати над рукописом «Таємниця родоводу Авраама», завершивши її лише в лютому 1896 року.

У серпні 1897 року доктор Котов найвищим указом був таки призначений командиром медичної частини броненосця «Наварин», який завершив на той час всі свої випробувальні походи і був остаточно добудований та оснащений новим озброєнням. Тоді Василь Львович отримав місячну відпустку для того, щоб організувати переїзд своєї сім'ї до Владивостока, а 5 січня 1898 року броненосець «Наварин» розпочав свій тривалий перехід на Далекий схід, щоб з'єднатися з іншими кораблями Тихоокеанського флоту.

З початком Російсько-японської війни у вересні 1904 року дружина та дочка доктора Котова повернулися до Санкт-Пе-

тербурга у будинок батьків Василя Львовича. А у червні 1905 року родина Котових отримала повідомлення, що 28 травня 1905 року капітан 2-го рангу доктор військово-морського флоту командир медичної частини броненосця «Наварин» Котов Василь Львович героїчно загинув разом з усім екіпажем корабля при битві в Цусімській протоці. Разом із повідомленням про смерть чоловіка кур'єр вручив Софії Ашерівні, як вдові героя війни, нагородну Аннінську золоту зброю – морський кортик із написом «За хоробрість» та з пристібним вензелем ордена Святої Анни 4-го ступеню.

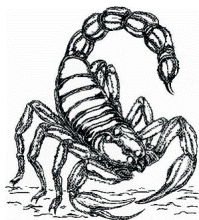

Костянтин Соболев
4 вересня 2024 року
м. Київ

*Роман написаний по відновленим
записам 1890 року від Р.Х. із щоденника
капітана другого рангу
доктора військово-морського флоту
Котова Василя Львовича
(всі фото зроблені у 1890 році від Р.Х.)*

**«Воїни-переможці спершу перемагають
і лише потім вступають у битву;
ті ж, що зазнають поразки,
спершу вступають у битву
і тільки потім намагаються перемогти»**
Сунь Цзи «Мистецтво війни».

Пролог. Помах хвоста скорпіона

*Палестина.
Жовтень. 1889 р. від Р.Х.*

З наближенням світанку скорпіон поспішав знайти укриття під якимось камінцем. Уся ніч пройшла у пошуках їжі, але цього разу їй вдалося уникнути зустрічі з нічним мисливцем. Отрута, що накопичилася за кілька безплідних діб, розпирала кінчик хвоста. А ось і рятівний камінь, який укриє маленького хижака від сонячних променів та сторонніх очей.

Сезон дощів набирив сили. Ночі ставали більш холодними та вітряними. У цей час року пустеля Негев була особливо недружелюбною до своїх мешканців. Археологічні розкопки були зупинені ще вчора. Найняті з бедуїнів робітники розпочали збори речей, інструментів та згортання табору.

Високий молодий чоловік міцної статури в напіввійськовій формі пісочного кольору, голову якого покривав крислатий фетровий капелюх вигорівший на сонці, вийшов з намету з листом у руках.

– Ахдан, підійди сюди, – гукнув він одного з найнятих робітників.

Худорлявий низькорослий бедуїн у брудно-білому одязі, голова якого була закутана хусткою такого ж кольору, спішно підійшов до молодого чоловіка.

– Ось цей лист віднесеш у військовий табір та передай його лейтенантові Джемилю. Нам потрібно буде п'ять верблюдів. Він обіцяв дати їх одразу, як тільки вони нам знадобляться. Чекаю на тебе після полудня з верблюдами.

– Слухаюсь, пане, – сказав робітник, схиливши голову і радіючи в глибині душі, що сьогодні на нього чекає неспішна прогулянка замість рутинної метушні навколо наметів та майна цього російського велетня.

Взявши листа і сховавши його у складках одягу, Ахдан спритно підчепив двома пальцями ремінець великої фляги з водою і помахав товаришам на прощання. Повернувшись до висхідного сонця спиною, він попрямував у напрямку, який вказувала його власна тінь.

Турецький прикордонний військовий табір знаходився відносно недалеко від горбистої долини, іменованої Беер-Шева, яку бедуїни називали на свій лад Бір ас-Саба, що означало «Колодязь клятви». Далі дорога йшла на північ до найбільшого міста країни – Єрусалиму, де розташовувалося посольство Британської імперії, разом із представництвами інших великих країн Заходу.

Інтерес археологів до цих місць пробудив відомий мандрівник та дослідник з Німеччини професор Грегорі Зентцен, коли під час однієї з перших експедицій припустив справжнє місцезнаходження стародавнього міста Вірсавія (південної прикордонної фортеці стародавнього Іудейського царства).

Влада Османської імперії не стала планувати будівництво форту на руїнах старого міста, а відвела під нього землю за чотири милі на захід від великого пагорба, на якому височіло колись знамените біблійне місто. Їм важливо було здійснювати контроль саме за цією територією своєї великої імперії після закінчення будівництва Суецького каналу, тому що кочівники пустелі Негев неохоче підкорялися центральній владі.

Олександр Берк ще якийсь час дивився вслід крокуючому бедуїну, потім зняв свій фетровий капелюх і бризнув на обличчя кілька жмень води з фляги. Ранкова прохолода освіжала повітря пустелі і надавала її жителям бадьорості та сили. Він швидко піднявся на пагорб і ще раз оглянув місце розкопок. Найважливіший орієнтир, який вдалося встановити – це залишки кутової вежі міської стіни. Але ще важливішим було виявлення кількох місць старих колодязів за межею міста.

Десь тут, в окрузі одного з цих колодязів, Авраам міг обладнати стоянку пастухів. Але де? Блакитна ниточка річки не мог-

ла бути гарним орієнтиром, тому що за минулі століття багато разів змінювала своє русло. Стільки місяців розкопок і жодних слідів бронзового віку. Інші знахідки Олександра цікавили мало. Головне для нього було знайти записи часів знаменитих патріархів Авраама, Ісака та Якова.

Істинною метою всіх старань молодого археолога був секрет довголіття людей тих далеких поколінь. Як вони могли жити в два, в три, в десять разів довше, ніж жили навколишні народи, а тим більше сьогоденішнє покоління? Звичайно, це міг бути цілий комплекс всього, що становило спосіб життя тих людей: свіже повітря, хороша і правильна їжа, чиста вода, розмірене фізичне навантаження, а також спокійний спосіб життя без щоденних стресів. Вони називали це життям під Божим покровом. Все це Олександр розумів. Але має бути ще один найважливіший компонент довголіття – це секретний рецепт якогось зілля, яке молодило людський організм і яким з покоління в покоління користувалися біблійні патріархи.

Єдиним слідом стоянки стародавніх кочових пастухів була велика печера, яку відкопали з-під прошарку піску біля підніжжя невисокої скелі з плоскою вершиною. Перед цією скелею тяглася рівнинна місцевість з рідкими деревами та острівцями колючого чагарника. Можливо, в центрі цього майданчика теж могла бути викопана криниця, на що вказували кілька каменів, які служили обрамленням стародавнього колодязя. За знайденими в печері черепками глиняних посудин можна було припустити, що вона призначалася для зберігання досить великого запасу продуктів – молока, сиру, вина, пшениці та ще чогось. Чи могла саме ця місцевість, оточена пагорбами та невисокими скелями, бути тим знаменитим місцем, названим при Авраамі «Колодязем клятви»? Це питання не давало Олександру спокою.

Він хоч і був лише приват-доцентом Санкт-Петербурзького Імператорського університету та археологом-аматором, але встиг набути деякого досвіду, беручи участь у кількох експедиціях до Єгипту та Месопотамії свого батька – професора стародавньої історії та східних мов Санкт-Петербурзького Імператорського університету, керівника кафедри історії Сходу та члена ради Імператорського російського археологічного товариства.